

A nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló lengyel törvény egymást követő módosításai, amelyeknek az a hatásuk, hogy megszüntetik e tanács azon határozatainak hatékony bírósági felülvizsgálatát, amelyekben az a legfelsőbb bíróság bírói tisztségére pályázókra vonatkozó javaslatokat terjeszt a köztársasági elnök elé, sérthetik az uniós jogot

E jogsértés megállapítása esetén az uniós jog elsőbbségének elve arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy az ilyen módosítások alkalmazását mellőzze

A Krajowa Rada Sądownictwa (nemzeti igazságszolgáltatási tanács, Lengyelország; a továbbiakban: KRS) a 2018 augusztusában elfogadott határozataiban úgy döntött, hogy öt személy esetében (a továbbiakban: fellebbezők) nem terjeszt a Lengyel Köztársaság elnöke elé a Sąd Najwyższy (legfelsőbb bíróság, Lengyelország) bírói álláshelyeire való kinevezést érintő javaslatot, hanem ezen álláshelyekre más pályázókat javasol. A fellebbezők e határozatokkal szemben fellebbezést nyújtottak be a Naczelny Sąd Administracyjnyhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Lengyelország), azaz a kérdést előterjesztő bírósághoz. Az ilyen fellebbezéseket ebben az időszakban a 2018. júliusi törvénnyel módosított, a nemzeti igazságszolgáltatási tanácsról szóló törvény (a továbbiakban: a KRS-ről szóló törvény) szabályozta. E szabályozás keretében egyrészt azt írták elő, hogy ha a KRS szóban forgó határozatát nem támadja meg a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyére való kinevezésre irányuló eljárás valamennyi résztvevője, e határozat az említett álláshelyre javasolt pályázó tekintetében jogerőre emelkedik, így ezen utóbbit a köztársasági elnök kinevezheti. Ezenfelül az ilyen határozatnak a kinevezésre nem javasolt résztvevő fellebbezése nyomán történő esetleges hatályon kívül helyezése nem vezethetett ezen utóbbi helyzetének az érintett álláshely esetleges odaítélése céljából való újbóli értékeléséhez. Másrészt e szabályozás szerint az ilyen fellebbezést nem alapíthatták olyan jogalapra, amelynek keretében a kinevezési javaslat előterjesztésére vonatkozó határozat elfogadásakor figyelembe vett kritériumoknak a pályázók általi tiszteletben tartását érintő értékelés nem megfelelő jellegére hivatkoztak. A kérdést előterjesztő bíróság, mivel úgy vélte, hogy az ilyen szabályozás a gyakorlatban teljes mértékben kizárja a kinevezésre nem javasolt résztvevő által kérelmezett jogorvoslat hatékonyságát, az első előzetes döntéshozatal iránti kérelmében úgy határozott, hogy az említett szabályozásnak az uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Miután az említett bíróság ezen első alkalommal a Bírósághoz fordult, a KRS-ről szóló törvényt 2019-ben ismét módosították. E jogszabály-módosítás értelmében egyrészt megszünt annak a lehetősége, hogy a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre pályázókat javasoló, vagy az ilyen javaslatot érintően negatív döntést tartalmazó határozataival szemben fellebbezést terjesszenek elő. Másrészt az említett jogszabály-módosítás automatikusan okafogyottnak nyilvánította az ilyen jellegű, még folyamatban lévő jogorvoslati eljárásokat, ezáltal megfosztva a kérdést előterjesztő bíróságot azon hatáskörétől, amelynek keretében az ilyen típusú fellebbezésekről határozhatott, valamint attól a lehetőségtől, hogy az előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjesztett kérdésekre választ kaphasson. E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kiegészítő kérelmében azt kérdezte a Bíróságtól, hogy ez az új szabályozás összeegyeztethető-e az uniós joggal.

A Bíróság álláspontja

A nagytanácsban eljáró Bíróság először is megállapítja, hogy mind a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel létrehozott együttműködési rendszerrel, mind a lojális együttműködésnek az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésében foglalt elvével ellentétesek a fent hivatkozott, 2019-ben Lengyelországban bevezetettekhez hasonló jogszabályi módosítások, amennyiben úgy tűnik, hogy azok azzal a konkrét hatással jártak, hogy a Bíróságot megakadályozták abban, hogy határozzon olyan kérdésekről, mint amelyeket a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatal céljából elé terjesztett, és kizárták annak mindenfajta lehetőségét, hogy nemzeti bíróság a jövőben azokhoz hasonló kérdéseket terjesszen elő. A Bíróság e tekintetben pontosítja, hogy azt, hogy a jelen ügyben fennáll-e ez a helyzet, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie a releváns tényezők összessége, és többek között azon kontextus alapján, amelyben a lengyel jogalkotó e módosításokat elfogadta.

A Bíróság továbbá úgy véli, hogy az ilyen típusú jogszabály-módosítások ellentétesek lehetnek a tagállamoknak az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésében előírt, arra vonatkozó kötelezettségével is, hogy megteremtsék azokat a jogorvoslati lehetőségeket, amelyek az uniós jog által szabályozott területeken a jogalanyok hatékony bírói jogvédelemhez való joga tiszteletben tartásának a biztosításához szükségesek. Ez a helyzet valósul meg abban az esetben, ha úgy tűnik, hogy e módosítások a jogalanyokban jogos kétségeket ébreszthetnek a KRS határozatai alapján kinevezett bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságát, és különösen a jogalkotó és a végrehajtó hatalom közvetlen vagy közvetett befolyásától való mentességét, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában fennálló semlegességét illetően, aminek fennállását ismét a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie a releváns tényezők összessége alapján. Az ilyen módosítások ebben az esetben e bírák függetlensége vagy pártatlansága látszatának olyan hiányához vezethetnek, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban keltenie kell.

A Bíróság az ezen következtetéshez vezető okfejtésében emlékeztet arra, hogy az uniós jog által megkövetelt függetlenségi és pártatlansági garanciák igénylik a bírák kinevezésére vonatkozó szabályok meglétét. Ezenfelül a Bíróság hangsúlyozza a KRS-nek a legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre irányuló eljárásban betöltött meghatározó szerepét, mivel az általa elfogadott javaslat elengedhetetlen feltétele annak, hogy a pályázót a későbbiekben kinevezzék. Így a KRS-t a lengyel jogalkotó és a végrehajtó hatalommal szemben megillető függetlenség mértéke releváns lehet annak értékeléséhez, hogy az általa kiválasztott bírák képesek lesznek-e megfelelni a függetlenség és a pártatlanság követelményeinek. Ezenfelül a Bíróság rámutat arra, hogy a bírósági jogorvoslat lehetőségének a nemzeti legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire történő kinevezésre irányuló eljárás kontextusában fennálló esetleges hiánya problematikusnak bizonyulhat, amennyiben az érintett tagállamban az ilyen eljárást jellemző releváns kontextuális tényezők összessége a jogalanyokban rendszerszintű kétségeket ébreszthet az ezen eljárásban kinevezett bírák függetlenségét és pártatlanságát illetően. E tekintetben a Bíróság pontosítja, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróságnak az általa az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban említett releváns tényezők összessége, és többek között a KRS tagjainak kijelölésére irányuló eljárást érintő, nemrégiben bevezetett jogszabályi módosítások alapján azt kell megállapítania, hogy a KRS tekintetében nem állnak fenn a függetlenség megfelelő garanciái, a ki nem választott pályázók számára nyitva álló jogorvoslati lehetőség fennállása szükségesnek bizonyulna ahhoz, hogy az érintett bírák kinevezésére irányuló eljárás közvetlen vagy közvetett befolyásolásától való védelemhez hozzá lehessen járulni, és végső soron el lehessen kerülni, hogy a jogalanyokban felmerülhessenek a fent említett kétségek.

Végezetül a Bíróság megállapítja, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy a 2019. évi jogszabályi módosítások elfogadására az uniós jogot sértő módon került sor, az említett jog elsőbbségének elve ezen utóbbi bíróságot arra kötelezi, hogy mellőzze ezen – akár jogalkotási, akár alkotmányos eredetű – módosítások alkalmazását, és továbbra is járjon el abban a hatáskörben, amely az elé terjesztett jogvita elbírálására vonatkozóan az említett módosítások bevezetését megelőzően megillette.

Másodszor a Bíróság megállapítja, hogy az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdésével ellentétesek a fent hivatkozott, Lengyelországban 2018-ban bevezetettekhez hasonló jogszabályi módosítások, amennyiben úgy tűnik, hogy azok olyan jellegűek, hogy a

jogalanyokban jogos kétségeket ébreszthetnek az ily módon kinevezett bírák külső tényezők általi befolyásolhatatlanságát, valamint az ütköző érdekek vonatkozásában fennálló semlegességét illetően, és így e bírák függetlensége vagy pártatlansága látszatának olyan hiányához vezethetnek, amely sértheti azt a bizalmat, amelyet egy demokratikus társadalomban és egy jogállamban az igazságszolgáltatásnak az említett jogalanyokban keltenie kell.

Végső soron a kérdést előterjesztő bíróságnak kell határoznia arról, hogy a jelen ügyben ez a helyzet fennáll-e. Ami azokat a megfontolásokat illeti, amelyeket a kérdést előterjesztő bíróságnak e tekintetben figyelembe kell vennie, a Bíróság hangsúlyozza, hogy a nemzeti legfelsőbb bíróság bírói álláshelyeire való kinevezésre irányuló eljárás keretében nyitva álló bírósági jogorvoslatra vonatkozó nemzeti rendelkezések problematikusnak bizonyulhatnak az uniós jogból eredő követelmények szempontjából abban az esetben, ha azok megszüntetik a korábban létező jogorvoslat hatékonyságát. Márpedig a Bíróság először is megállapítja, hogy a szóban forgó fellebbezés a 2018. évi jogszabályi módosításokat követően többé nem rendelkezik valós hatékonysággal, és csupán látszólagos bírósági jogorvoslatot kínál. Másodszor hangsúlyozza, hogy a jelen ügyben figyelembe kell venni a legfelsőbb bíróság és a KRS tekintetében nemrégiben bevezetett egyéb reformok összességéhez kapcsolódó kontextuális tényezőket is. E tekintetben a KRS függetlenségével kapcsolatban már említett kételyeken túlmenően megemlíti azt a körülményt, hogy a 2018. évi jogszabályi módosításokat röviddel azelőtt vezették be, hogy az új összetételű KRS-nek határoznia kellett a fellebbezőkéhez hasonló pályázatokról, amelyeket a legfelsőbb bíróság számos olyan bírói álláshelyének a betöltése céljából nyújtottak be, amelyeket a legfelsőbb bíróságról szóló új törvény által bevezetett különböző módosítások hatálybalépése következtében megüresedettek nyilvánítottak vagy újonnan létrehozottak.

Végezetül a Bíróság pontosítja, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy a 2018. évi jogszabályi módosítások sértik az uniós jogot, az említett jog elsőbbségének elve arra kötelezi e bíróságot, hogy mellőzze e módosítások alkalmazását, és azok helyett azon nemzeti rendelkezéseket alkalmazza, amelyek korábban hatályban voltak, valamint maga gyakorolja az ezen utóbbi rendelkezésekben előírt felülvizsgálatot.

EMLÉKEZTETŐ: Az előzetes döntéshozatali eljárás lehetővé teszi a tagállami bíróságok számára, hogy az előttük folyamatban lévő jogvita keretében az uniós jog értelmezésére vagy valamely uniós jogi aktus érvényességére vonatkozó kérdést terjesszenek a Bíróság elé. A Bíróság nem dönti el a tagállami bíróság előtti jogvitát. A nemzeti bíróság feladata, hogy az ügyet a Bíróság határozata alapján elbírálja. E határozat a tartalmilag hasonló kérdésben eljáró más nemzeti bíróságokat is köti.

A sajtó részére készített nem hivatalos kiadvány, amely nem köti a Bíróságot.

A kihirdetés napján az ítélet [teljes szövege](#) megtalálható a CURIA honlapon

Sajtófelelős: Lehoczki Balázs ☎ (+352) 4303 5499

Az ítélet kihirdetésekor készített képfelvételek elérhetők: „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106